

Emléktáblát avattak a mélyen vallásos Eötvös Loránd tiszteletére születése 175. évfordulóján

HAZAI – 2023. július 28., péntek | 19:55

Eötvös Loránd világhírű fizikus, aki a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és kultuszminiszter is volt, 175 éve, 1848. július 27-én született Budapesten. Az évforduló alkalmából az Eötvös Loránd Geofizikai Alapítvány emléknapot rendezett, amely hálaadó szentmisével zárult a krisztinavárosi Havas Boldogasszony-templomban, ahol a tudóst születése után pár nappal, 1848. augusztus 5-én megkeresztelték.

„Ebben a templomban részesült a keresztség szentségében 1848. augusztus 5-én báró Eötvös Loránd, a klasszikus fizika fejedelme” – olvasható a szentmise végén a budapest-krisztinavárosi Havas Boldogasszony-templom előterében felavatott emléktáblán.

Eötvös Loránd olyan sokoldalú személyiség, igazi polihisztor volt, hogy nem is lehet egy titulussal leírni, a **legismertebb internetes lexikon** szócikke is úgy határozza meg mint fizikus, feltaláló, politikus, akadémikus, egyetemi tanár, hegymászó. A Magyar Tudományos Akadémia elnöke volt 1889-től 1905-ig, Magyarország kultuszminisztere 1894–1895-ben, a Matematikai és Fizikai Társulat alapító elnöke. S nem szabad kifelejteni, ha ott nem is szerepel, hogy mély istenhittel rendelkező katolikus ember volt. Pályi András, az emléknapot szervező Eötvös Loránd Geofizikai Alapítvány kuratóriumi elnöke is felhívta erre a figyelmet a hálaadó szentmise végén mondott beszédében. (A – református vallású – alapítványi vezető javaslatára Eötvös Lorándra már 2019-ben, halálának centenáriumán is szentmisével emlékeztek a gyászszertartásnak egykor helyet adó pesti ferences templomban.)

Pályi András a krisztinavárosi templom és az Eötvös család kapcsolatáról villantott fel néhány adatot. Vásárosnaményi báró Eötvös József és barkóczi Rosty Ágnes házasságából négy gyermek született, az első lányuk, Ilona még a pesti oldalon jött világra, és ott is keresztelték meg, de röviddel ezután a család átköltözött Budára, a plébánia vonzáskörébe, a svábhegyi Eötvös-villába. Jolántát (Jolánt), Lorándot és Máriát tehát itt keresztelték meg, sőt Jolánta és Mária a házasságát is itt kötötte. (A Wikipedia és a geni.com családfakutató-portál szerint a házaspárnak volt még egy

gyermeke, Eötvös András, aki azonban a világhálón fellelhető adatok alapján még az egyéves korát sem érte meg.)

Eötvös Loránd tehát a svábhegyi Eötvös-villában született, vagy egy másik villában a környéken, mert egyes információk arra mutatnak, hogy akkor még nem készült el teljesen az épület. Már ha a dátumra ránézünk, akkor is láthatjuk, hogy nem voltak mindennaposak a születésének a körülményei... Édesapja – aki emberileg és szakmailag is kimagasló példakép lehetett a számára – egy nagyon megindító levelet küldött neki huszadik születésnapja alkalmából, mivel akkoriban Loránd Heidelbergben tanult.

Ma töltöd be huszadik évedet. A nap, melyen születted, élted egyik legkínosabb napja volt. Anyád a szülés következtében életveszélyben forgott. Benn a városban a felséges nép lázongott és míg feleségem betegágyánál ülve, remény és kétségbeesés között számoltam érütéseit, a Pest-Budai tornyokról a vészharang hangjai tölték meg az éji csendet, és egyik üzenet jött a másik után, mely minisztertanácshoz szólított. Sohasem szenvedtem többet, mint ezekben az órákban; míg hajnalfelé Balassa tudtomra adá, hogy anyád veszélyen kívül van; s őt megcsókolva, a városba lesiettem.

Úgy látszik, hogy a végzet most ki akarja egyenlíteni akkori szenvedéseimet és úgy rendelé, hogy éppen általad, ki ekkor öntudatlanul kínjaimat okoztad, éltem legfőbb örömeit átvegyem. Tartson az ég sokáig, tartson testi és lelki egészségben, úgy, hogy Önmagaddal megelégedve érezzed magadat. Többet nem kívánok, mert meg vagyok győződve, hogy magad iránt sokkal követelőbb vagy, mint én valaha lehetnék.

Pályi András, miután felolvasta a levelet, arra kérdezett rá, hogy mik voltak azok a legfőbb atyai örömök, amelyeket éppen a fiától kapott meg Eötvös József. A Példabeszédek könyvéből (Péld 1,8–9) vett részlettel válaszolt: „Hallgass, fiam, apád intésére, és ne hagyd el anyád tanítását, mert ékes koszorú ez a fejedén és ékszer a nyakadon!” Hogy Eötvös Loránd egész életében hűen követte az atyai jótanácsokat és az anyja iránti önzetlen szeretet jellemezte, ez lehetett édesapja nagy öröme.

Loránd rengeteg sok talentummal született: kiváló szellemi tehetséggel, rajztehetséggel, költői vénával, amit versekbe is öntött ifjú korában – ezeket a verseket halálának 100. évfordulóján, 2019-ben meg is jelentették. Ám ha levelezését vagy közéleti szereplését figyeljük, a tőle származó beszédek és írások is mind-mind erről a művészi színvonalú nyelvezetről tanúskodnak.

Eötvös Loránd talpig becsületes ember volt, mindenkinek megadta a kellő tiszteletet, de önmaga értékeit és saját függetlenségét mindenkinek fölé tartotta. Híressé vált önzetlenségével, amit jól mutat, hogy nem védette le találmányait. Pályi András rámutatott, ha a ma embere kitalálná helyette az Eötvös-ingát, biztos, hogy meggazdagodna, mert egyből szabadalmaztatná, és a befolyt összegből fényes életet élne. Eötvös sem az ingát, sem más tudományos eredményét nem szabadalmaztatta, önzetlenül adott tanácsokat és az ingához való alkatrészeket is, hogy mások is előállíthassák.

Eötvös Loránd az általa másfél évtizeden át vezetett Magyar Tudományos Akadémia szerepét úgy határozta meg, mint a kikötőben lévő világítótornyét, amelynek az a rendeltetése, hogy mindig világítson és mindig segítse a biztos révbe érést a tudomány tengerét szelő hajóknak. Pályi András ezt úgy interpretálta, hogy maga Eötvös Loránd volt az a világítótorony, akinek a személyiségét illő és szükséges megőrizni, eredményeit és példaértékű tulajdonságait felvillantani az utókor számára.

A laudációval felérő beszéd után, a szentmise lezárásaként Pályi András és a szentmisét celebráló Dankó Ferenc – aki kórházlelkészi szolgálata mellett rendszeresen kíséri a krisztinavárosi templomban – leleplezték Eötvös Loránd emléktábláját. Az egybegyűltek spontán módon elénekelték a Szózatot.

A krisztinavárosi templom előterében több emléktábla is található, ezeken gróf Széchenyi István, valamint Semmelweis Ignác itt megkötött házasságáról emlékeznek meg, valamint emléket állítottak annak is, hogy Liszt Ferenc itt vezényelte a Budai Dalárdát. Az új emléktábla küllemében és szövegében is ezekhez illeszkedik.

Eötvös Loránd születésének 175. évfordulóján, július 27-én egész napos emlékhelytúrát szerveztek Budapesten, ami azért is stílusos volt, mert a tudós nagyon szeretett kirándulni, hegyet mászni. 8 órakor a Svábhegyről indultak a résztvevők az apa, Eötvös József mellszobrától, majd útba ejtették a Gesztenyés kertet, ahol Eötvös Loránd két éve felavatott szobránál adtak tiszteletet. Ezután az egykori Magyar Optikai Művek (MOM) helyén lévő Süss Nándor sétány következett, Süss volt ugyanis az Eötvös-inga gyártója.

Budáról aztán átsétáltak a résztvevők Pestre, a Piarista közbe, ahol a kiváló fizikus gyermekkorát idézték fel; ugyanis Eötvös Loránd a kegyesrendiek gimnáziumában érettségizett. Következett az Egyetem tér, illetve a rektor és ifjúságnevelő alakjának megidézése, majd az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár épületében a jubileumi évhez kapcsolódó Eötvös-kiállítást nézték meg az érdeklődők.

A ma az Olasz Kultúrintézetnek helyet adó Régi Képviselőházban a miniszterre emlékeztek, a nevét viselő egyetem D épületében a fizikusra, az MTA székházában pedig az intézmény egykori elnökére. 17 órára értek a Fiumei úti sírkerthez az emlékséta résztvevői, hogy Eötvös Loránd sírjánál is leróják kegyeletüket. Az emléknep a keresztelés helyén, a budapest-krisztinavárosi Havas Boldogasszony-templomban zárult a hálaadó szentmisével, illetve az emléktábla-avatással.

Tartogat még egy-két Eötvös Lorándhoz kapcsolódó eseményt a nyár: most szombaton, július 29-én 12 és 14 óra között Dobogókőn, a Báró Eötvös Loránd Menedékházban tartanak előadásokat, valamint elhelyezik Eötvös jégcsákányát. Augusztus 9-én és augusztus 12-én is indul egy-egy kerékpáros expedíció az ELTE-től a Dolomitok Eötvös-csúcsához.

A 2023-as Eötvös-emlékév további programjairól ITT olvashatnak.

Szerző: Agonás Szonja

Fotó: Merényi Zita

Magyar Kurír